

Onko Pikettyn kuvaama kehitys nähtävissä Suomessa?

Matti Tuomala

10.12.2014

Piketty(2014):kahlitsematon kapitalismi johtaa vääjäämättömästi taloudellisten erojen kasvuun

- Piketty (2014) esittää teorian kapitalismin kehityksestä yhdistämällä henkilöllisen – ja funktionaalisen (työtulo vs. pääomatulo) tulojaon teorian kasvuteorian kanssa.
- Pikettyn (2014)kirjassa voidaan erottaa 4 väitettä kapitalistisen talouden kehityskulusta, joista yksi on korjauskeino

Piketty(2014) 4 väitettä

1. Varallisuus

- Kun talous tulee vauraammaksi, varallisuus-tulo suhde, (W/Y) , kasvaa.
- Säästämisen ja talouden (tuottavuuden) kasvaessa talous tulee pääomavaltaisemmaksi.
- Piketty: rikastuminen tapahtuu omistamisella, eikä työnteolla.

2.Jakauma

- Kapitalistisen yhteiskunnan keskeinen konflikti: omistamisesta saadun tulon (pääomatulon) ja työnteolla ansaitun tulon välillä.
- Omistaminen ja siitä saatu tulo on kaikkialla jakautunut epätasaisemmin kuin työtulot. Korrelaatio nettovarallisuuden ja pääomatulon välillä Suomen aineistossa noin 0.5-0.6 välillä.
- Pääomatulojen osuuden kasvu vääjäämättä lisää henkilöiden välisiä tulo- ja varallisuuseroja.

3. $r > g$

- Niin kauan kun $r > g$ (varallisuuden tuotto on suurempi kuin kansantulon kasvu), rikkaan tulo ja varallisuus tulee kasvamaan nopeammin kuin tyypillinen työstä saatu tulo.
- Koska vauraissa talouksissa, W/Y , varallisuustulosuhde on korkea ja jos $r > g$, pääomatulo vähitellen dominoi ansiotuloa.
- Jos W/Y -suhde olisi sama kaikilla tulotasoilla, niin $r > g$ ei suurempaa merkitystä. Tiedämme ettei näin ole.
- Riippumatta siitä onko $r > g$ vai $r < g$ Pikettyn metodologinen kontribuutio säilyy.

4. Pääoman (varallisuuden) verotus

- Jarruttaa kapitalismin luonnollista tendenssiä kasvattaa taloudellisia eroja.
- Globaali pääoman (varallisuuden) progressiivinen verotus painaa r:n g:n alapuolelle.
- Kansainvälisiin sopimuksiin perustuvassa progressiivisessä varallisuusverossa tärkeintä ei olisi veron tuotto vaan pääoman keskittymisen hillintä, tiedonsaanti varallisuudesta ja yhteiskunnan avoimuus ja läpinäkyvyys

- Piketty ei kuitenkaan kannata pääomatulojen ankaraa verottamista, koska se vaikeuttaisi yrittäjyyttä ja hidastaisi talouskasvua.
- Osana verojärjestelmän kokonaisuutta Piketty kannattaa varallisuuden ja perityn varallisuuden verotusta, kuten liberaalit yhteiskunta-ajattelijat J-S Millistä , I.Fisheriin ja J.Meadeen.
(varallisuusjakauman demokratisointi)
- Myös Meade raportti (1978) ja Mirrlees Review(2011).
- Tunnettu libertaari J.Buchanan ehdotti 100% perintöveroa.
- Perintövero jarruttaa perintöihin perustuvan (patrimoniaalisen) yhteiskunnan syntyä

- Pikettyn verotussuositus on loogisesti johdettavissa 1.,2. ja 3. väitteistä.
- Onko se realismia nykymaailmassa?
- Pikettyn ennustusta voi verrata Ricardon ja Keynesin ennusteisiin.
- Näiden kahden politiikkasuositusten omaksuminen esti heidän ennusteidensa toteutumisen.
- Miten käy Pikettyn ennusteen?

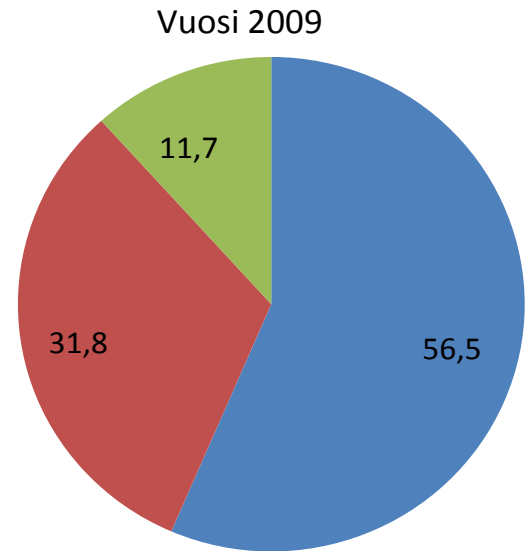
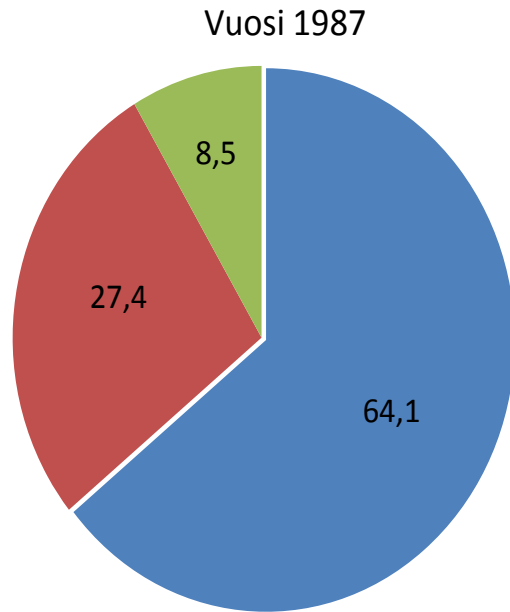
Entä empiirinen näyttö?

- 1. ja 2. ovat empiirisesti kiistämättömiä. 1.väite on itse asiassa varallisuuden määritelmä.
- Vaikka vaikuttaa hyvin todennäköiseltä, emme voi sanoa varmuudella jatkuuko tämä kehitys?
- Tiedämme myös, että Suomessa sekä varallisuus- että tuloerot ovat kasvaneet.
- Seuraavista kuvioista saamme Suomea koskevaa tietoa Piketty mallin keskeisistä tekijöistä.
- Näyttää selvästi, että ainakin keskimäärin varallisuuden tuotto on ollut jaksolla 1988–2009 suurempi kuin käytettävissä olevien ja bruttotulojen kasvu.

Nettovarallisuuden (W) suhde käytettävissä olevaan tuloon (Y), W/Y, Suomessa 1987, 1988, 1994, 1998, 2004 ja 2009 Varallisuustutkimus Tilastokeskus

1987	1988	1994	1998	2004	2009
2.9	2.98	2.7	3.2	3.9	4.1

Nettovarallisuuden osuudet eri varallisuusryhmissä: TK:n varallisuustutkimus Riihelä ym (huom. Suuret varallisuudet eivät ole mukana)

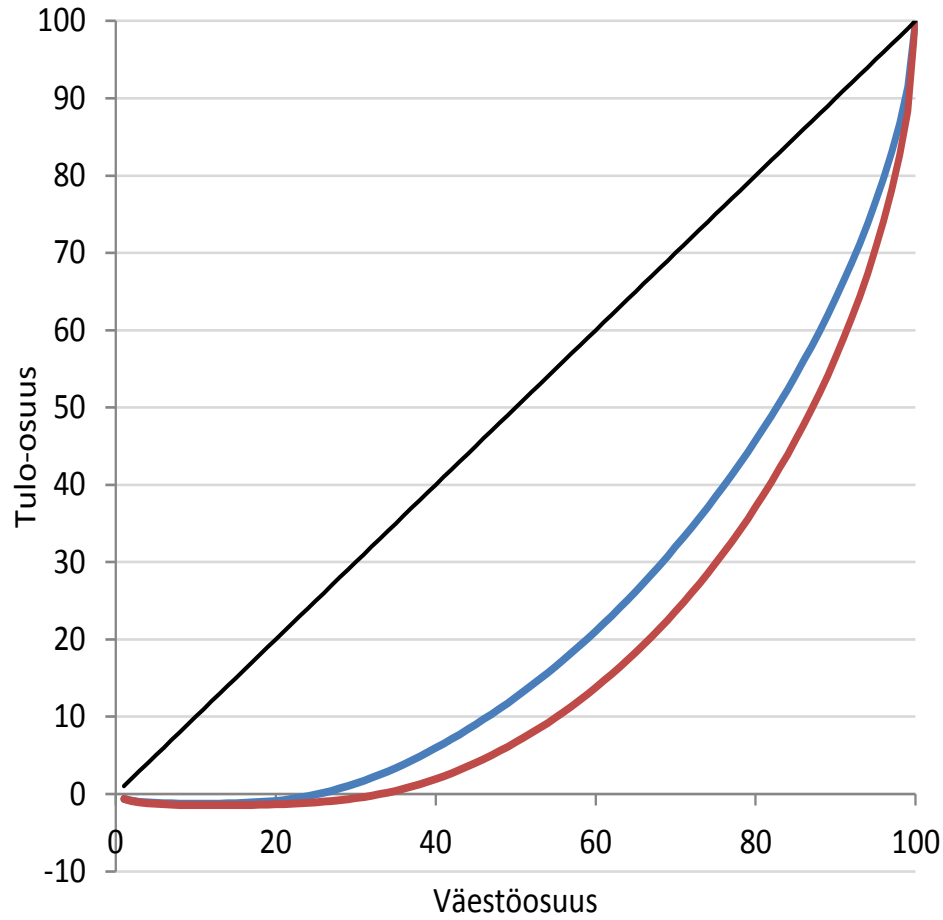
■ Alin 90 % ■ Ylin 90-99 ■ Ylin 1 %

Varallisuuserot veroaineistosta (varojen verotusarvot)

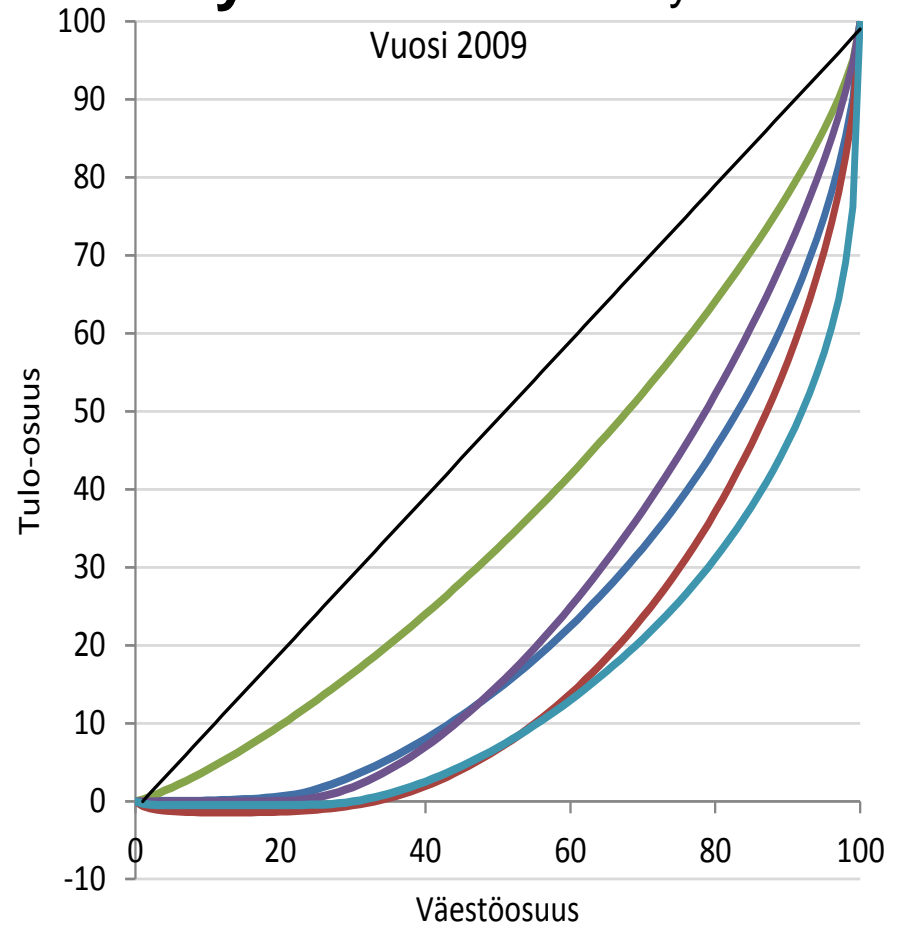
- Ei liene yllättävää että 1990-luvulla alkanut ylimpien tulo-osuuksien ennätysellinen kasvu 1990 näkyy myös ylimpien varallisuus-osuuksien kasvuna.
- Varakkain yksi prosentti sai varallisuusveron lakkauttamisvuonna 2005 21.6 prosenttia veronalaisesta varallisuudesta.
- Vuonna 1998 tuo luku oli 17.3 prosenttia.
- Nämä luvut ilmenevät Roine- Waldenström (2014) tutkimuksesta.
- Esimerkiksi Ruotsissa varakkain yksi prosentti piti hallussaan 19.7 prosenttia vuonna 2005 (Roine-Waldenström 2014).

Varallisuuden ja tulojen Lorenz-käyrät

Lähde: Riihelä ym

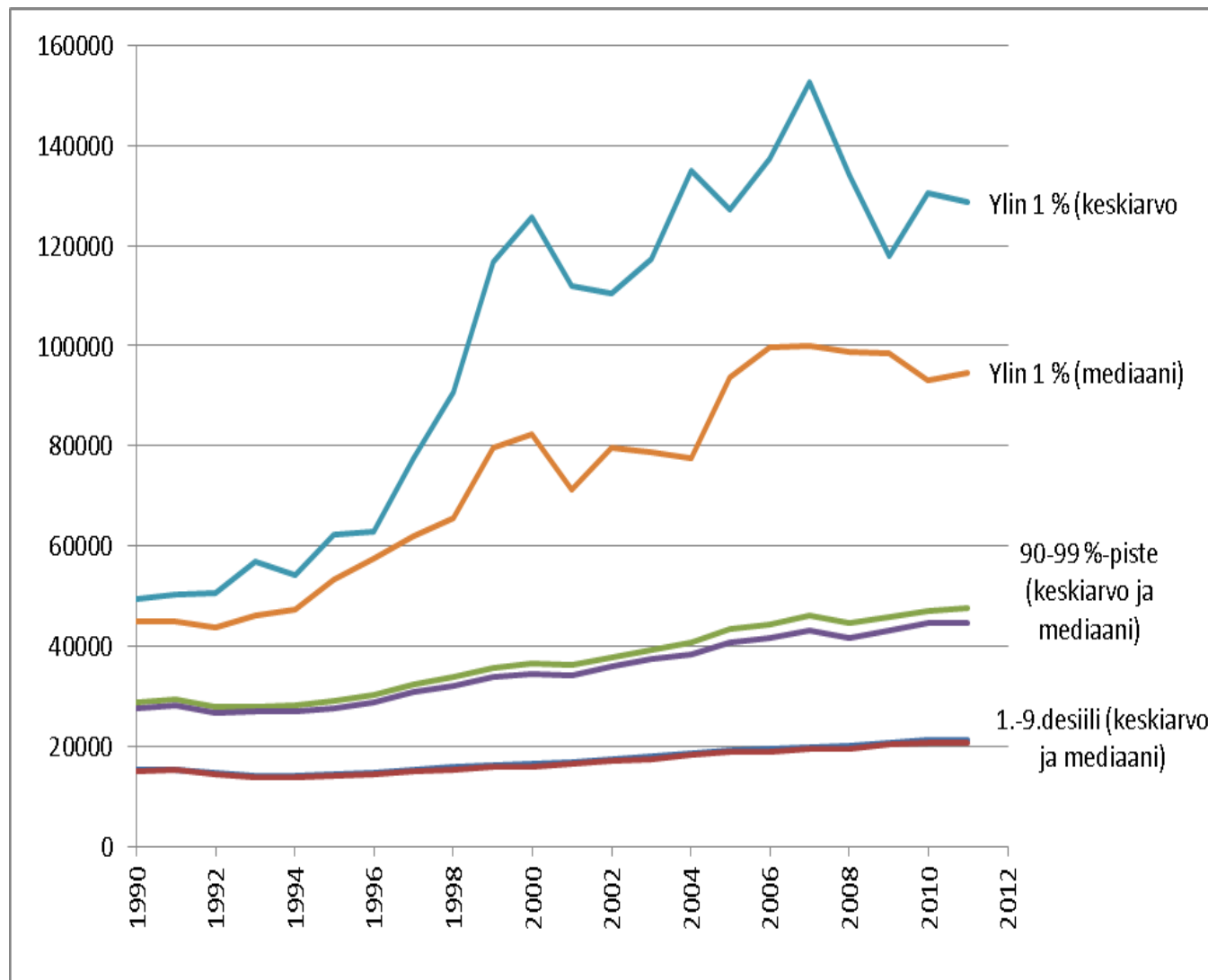

— Nettovarallisuus (1987) — Nettovarallisuus (2009)

— Bruttovarallisuus — Nettovarallisuus
— Käytettävissä olevat tulot — Ansiotulot
— Pääomatulot

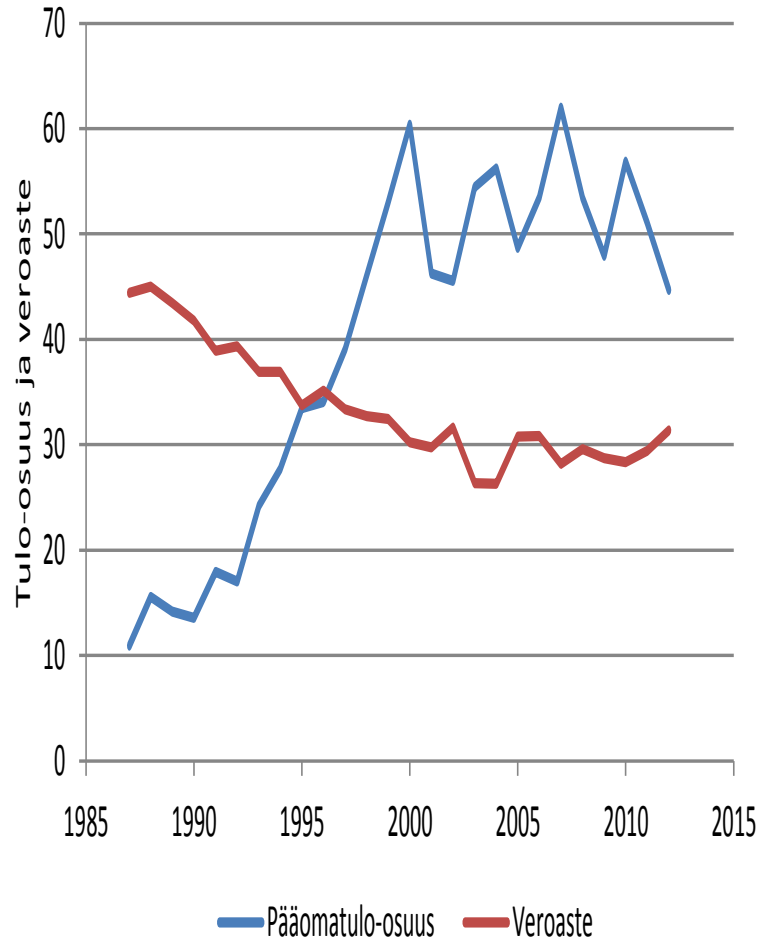
Käytettävissä olevien tulojen mediaani ja keskiarvo eri prosenttipisteissä ja ylimmässä 1% 1990-2011, 2011 hinnoin

Lähde: Riihelä, Sullström, Tuomala (2010): VATT Tutkimuksia 157, päivitetty versio.

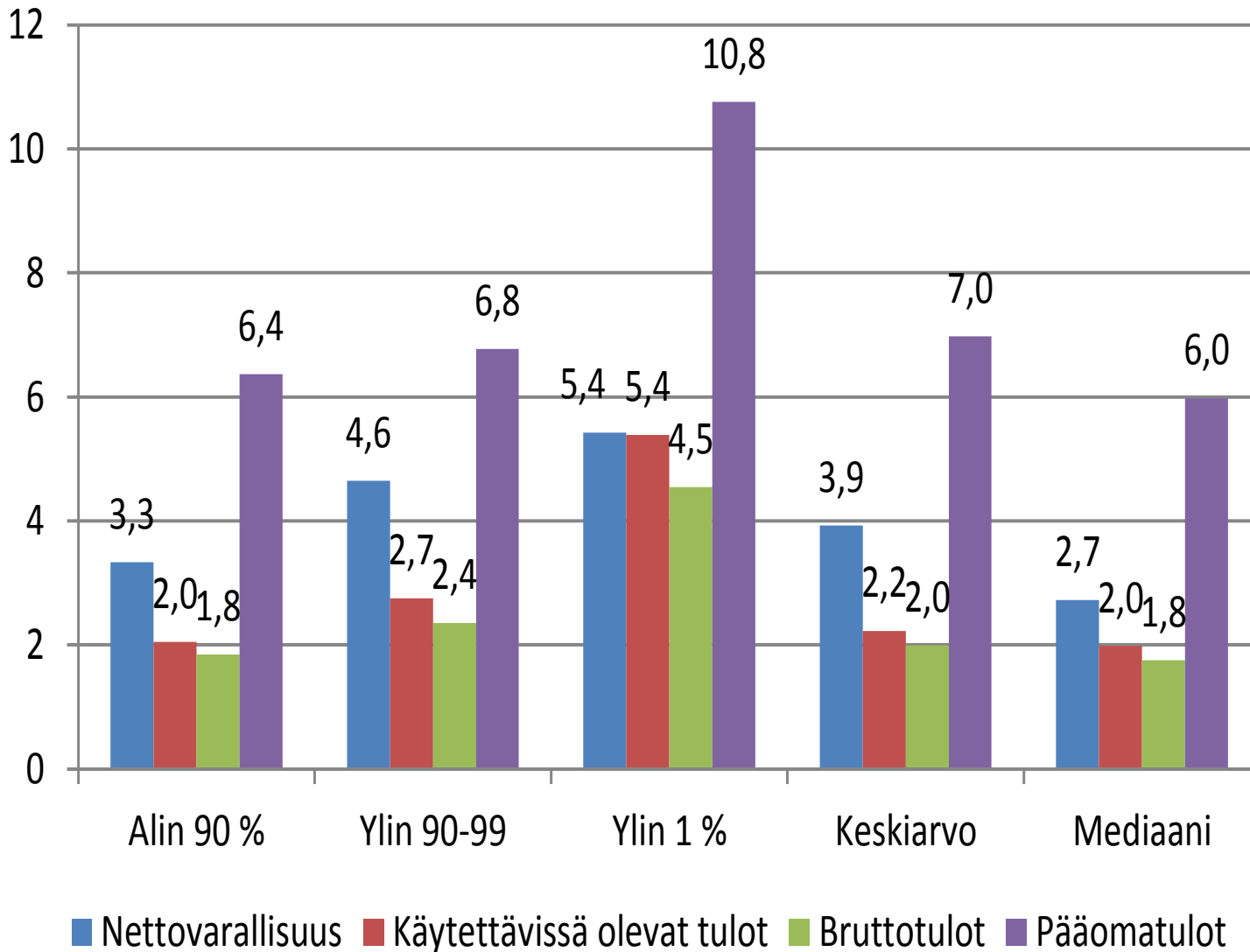
Ylimmän yhden prosentin veroaste ja pääomatulo- osuus %

Lähde:Riihelä ym

Varallisuusaineistosta tulojen ja varallisuuden vuotuinen kasvu vuodesta 1987 vuoteen 2009 (luokitus nettovarallisuuden mukaan)

Lähde: Riihelä ym

Lopuksi

- Ainakin keskimäärin varallisuuden tuotto on ollut jaksolla 1988–2009 suurempi kuin käytettävissä olevien tulojen ja bruttotulojen kasvu.
- Funktionaalinen tulonjakauma on siirtynyt kohti pääomaa ja henkilöiden väliset tuloerot (erityisesti ylimmät tulo-osuudet) ovat kasvaneet.
- Ainakin reitti Pikettyn ennakoimaan kehityksen on Suomessakin avattu.